

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Kutseõpetaja õppekava

Marion-Jacqueline Vahtre
PÄÄSTEVALDKONNA KUTSEÕPPE ERIALADE ÕPETAJATE HINNANGUD
ENDA AGENTSUSELE ÖKOLOOGILISE MUDELI PÕHJAL
Bakalaureusetöö

Juhendajad:
Tartu Ülikool, Kutsedidaktika nooremlektor Diana Eller, MA
Sisekaitseakadeemia Päästekolledži direktori asetäitja, Kady Danilas, MSc

Tartu 2026

Resümees/ kokkuvõte

Päästevaldkonna kutseõppe erialade õpetajate hinnangud enda agentsusele ökoloogilise mudeli põhjal. Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada päästevaldkonna kutseõppe erialade õpetajate hinnangud enda agentsusele õpetaja tegevusvõimekuse ökoloogilise mudeli dimensioonides ning analüüsida nende hinnangute erinevusi sõltuvalt õpetamise kogemusest, valdkondlikust töökogemusest ja töövormist. Uuring viidi läbi kvantitatiivse küsitlusuuringuna, kasutades Leijen jt (2024) valideeritud õpetaja agentsuse küsimustikku. Tulemused näitasid, et õpetajate tajutud tegevusvõimekus avaldus kõige tugevamalt praktilis-hinnangulises ehk oleviku dimensioonis. Õpetamise ja valdkondliku töökogemuse põhjal statistiliselt olulisi erinevusi ei ilmnunud, kuid töövormi alusel esines erinevusi organisatsioonilise kontekstiga seotud dimensioonides. Tulemused viitavad organisatsioonilise toe ja professionaalse kuuluvuse olulisusele õpetajate tegevusvõimekuse kujunemisel päästevaldkonna kutseõppes.

Võtmesõnad: õpetaja agentsus, õpetaja tegevusvõimekus, ökoloogiline mudel, kutseõpe, päästevaldkond

Abstract

Rescue sector vocational teachers perceptions of their agency based on the ecological model of teacher agency. The aim of this bachelor's thesis was to examine rescue vocational teachers' perceptions of their agency across the dimensions of the ecological model of teacher agency and to analyse differences based on teaching experience, professional field experience, and employment type. The study was conducted as a quantitative survey using the validated teacher agency questionnaire developed by Leijen et al. (2024). The results showed that perceived teacher agency was strongest in the practical-evaluative dimension. No statistically significant differences appeared based on teaching or professional experience, whereas differences emerged according to employment type, particularly in dimensions related to organisational context. The findings highlight the importance of organisational support and professional belonging in shaping teacher agency within rescue vocational education.

Keywords: teacher agency, ecological model, vocational education, rescue education,

Sisukord

Sissejuhatus	4
Teoreetiline ülevaade	5
Päästevaldkonna kutseõpe Eestis	5
Õpetaja agentsus ehk tegevusvõimekus	6
Agentsuse ökoloogiline mudel	7
Metoodika	11
Uurimisstrateegia	11
Valim.....	11
Andmekogumine	12
Andmeanalüüs	14
Tulemused	14
Millised on päästevaldkonna kutseõppe erialade õpetajate hinnangud enda agentsusele õpetaja tegevusvõimekuse ökoloogilise mudeli eri dimensioonides?	15
Millised statistilised erinevused esinevad õpetajate hinnangutes enda agentsusele sõltuvalt õpetamise kogemusest, valdkondlikust töökogemusest ja töövormist?	16
Arutelu	18
Uuringu piirangud	20
Uuringu rakendatavus ja praktilised järeldused	21
Tänu sõnad	22
Autorsuse kinnitus	22
Tehisintellekti kasutamine	22
Kasutatud kirjandus	23
Lisad	25
Lisa 1. Taustaandmed	
Lisa 2. Õpetaja tegevusvõimekuse küsimustik	
Lisa 3 Õpetaja agentsuse ökoloogilise mudeli dimensioonid, aladimensioonid, nende koodid ja selgitused.	
Lisa 4. Kiri Sisekaitseakadeemiaale uuringu läbiviimiseks	

Sissejuhatus

Eesti haridussüsteem on viimastel kümnenditel läbinud märkimisväärseid muutusi ning saavutanud rahvusvaheliselt tunnustatud tulemusi, mida seostatakse süsteemse õppekavaarenduse, õpetajate professionaalse arengu ning haridusuuendustega (Sarv, 2023). Samas mõjutavad haridusvaldkonda ka järjest kiiremad tehnoloogilised, ühiskondlikud ja julgeolekupoliitilised muutused, mis eeldavad õpetajatelt võimet kohaneda ning teha professionaalseid otsuseid muutuvates olukordades. Seetõttu on haridusteadustes järjest enam tähelepanu pööratud õpetaja tegevusvõimekusele ehk agentsusele (Biesta *et al.*, 2015; Mehisto & Kitsing, 2022). Õpetaja agentsust käsitletakse kui õpetaja võimet mõjutada teadlikult oma tegevust erinevates ajalis-ruumilistes kontekstides (Biesta & Tedder, 2007) ning varasemad uuringud on näidanud, et õpetajate tegevusvõimekus on oluline nii kvaliteetse õpetamise kui ka muutustega kohanemise seisukohalt (Biesta *et al.*, 2015; Tinn & Ümarik, 2022).

Ukraina sõja, energiakriiside ning muutunud julgeolekuolukorra tõttu on Eestis suurenenud tähelepanu sisejulgeolekule, elanikkonnakaitsesele ja siseturvalisusele, mistõttu omandab järjest suurema tähtsuse ka päästevaldkonna kutseõpe. Päästevaldkonna erialade õpetajate töö ühendab samaaegselt õpetamise, praktilise erialase väljaõppe ning kõrge vastutusega siseturvalisuse eesmärgid. Autorile teadaolevalt puuduvad uuringud, mis käsitleksid päästevaldkonna kutseõppe erialade õpetajate hinnanguid enda agentsusele õpetaja tegevusvõimekuse ökoloogilise mudeli dimensioonide lõikes.

Käesolevas bakalaureusetöös uuritakse päästevaldkonna kutseõpetajate hinnanguid enda agentsusele Leijen jt (2024) valideeritud õpetaja agentsuse küsimustiku alusel. Küsimustik võimaldab hinnata õpetaja agentsust ökoloogilise mudeli kolmes dimensioonis ja kaheksas aladimensioonis ning analüüsida, kuidas õpetajad tajuvad enda professionaalset agentsust erinevates õpetamisega seotud olukordades.

Järgnevates peatükkides käsitletakse õpetaja agentsuse teoreetilist raamistikku ning tutvustatakse töös kasutatud õpetaja tegevusvõimekuse ökoloogilist mudelit, millel põhineva valideeritud instrumendi abil on käesoleva töö tulemused saadud. Esmalt tutvustatakse päästevaldkonna kutseõpet töö konteksti toetamiseks ning töö viimastes osades esitatakse kvantitatiivse uuringu tulemused ja arutletakse saadud tulemuste üle.

Teoreetiline ülevaade

Päästevaldkonna kutseõpe Eestis

Käesoleva bakalaureusetöö sisu mõistmiseks ja päästevaldkonna kutseõppe erialade õpetajate lahtimõtestamiseks on antud peatükis välja toodud selle valdkonna taustainfo ning kokkuleppelised mõisted ja selgitused.

Sisekaitseakadeemia Päästekolledžis omandavad kutseoskuseid kõik Eesti Vabariigi päästjad ja päästemeeskonna juhid ning päästekorraldajad ning kolledž on vastavate kutsete õpetamise keskne õppeasutus Eestis (*Sisekaitseakadeemia Päästekolledž*, n.d.).

Päästekolledžis saab omandada ka päästeteenistuse rakenduskõrgharidust ning liikuda edasi ka valdkonna magistriõpingutega. Päästja ja päästekorraldaja kutse omandamiseks tuleb läbida 10-kuune kutseõpe milleks tuleb esmalt kandideerida tööle vastavasse Päästeameti päästekomandosse või Häirekeskusesse. Päästemeeskonna juhi õpe toimub 10-kuulisel perioodil ning õpilasteks on töötavad päästjad, kelle Päästeamet suunab jätkuõppesse.

Käesoleva bakalaureusetöö uuringu jaoks on võetud fookusesse nende kolme kutse omandamiseks õppetööd läbiviivad õpetajad keda nimetatakse töös ühtselt päästeala kutseõpetajateks ning selle all mõistetakse kõiki koosseisulisi ja lepingulisi inimesi kes viivad läbi õppetööd kutseõppe tasemel. Nende hulka kuuluvad Sisekaitseakadeemia päästekolledži õppejõud, vanemõpetajad, õpetajad, lektorid, nooremlektorid, lisaks ka instruktorid, ametnikud ja külalislektorid jt. Töösuhte liigi ehk töövormi alusel on töö tulemuste saamiseks ja tõlgendamiseks jagatud päästeala kutseõpetajad kahte gruppi: koosseisulised õpetajad kes identifitseerivad Sisekaitseakadeemiat enda peamise tööandjana ning lepingulisteks, kes annavad tunde ja õpetavad eelmainitud kutse pädevusi, kuid teevad seda osalise koormusega ja mõnele teisele põhitööle ja elukutsele lisaks. Päästeala ja päästevaldkonna all mõistetakse käesoleva töö kontekstis valdkonda kuhu kuuluvad Päästeameti, Häirekeskuse töötajad kelle tööülesannete täitmiseks on vaja päästja tase 4, päästekorraldaja tase 4, päästemeeskonna juht tase 5 kutse olemasolu.

Päästja ja päästemeeskonna juhi õpe päästevaldkonna, päästja ja päästemeeskonna juhi kutseõppes on oluline roll realistlikel praktilistel õpituatsioonidel ja simulatsioonidel, kuna situatsiooniteadlikkuse ja otsustusvõime arendamine eeldab võimalikult elulähedast õpikeskkonda (Polikarpus *et al.*, 2019). Sellest tulenevalt toimub päästevaldkonna õpe lisaks klassiruumile ka harjutusväljakutel, simulatsioonikeskkondades ning praktilise väljaõppe

käigus töökeskkonnas. Bakalaureusetöös kasutatava küsimustiku kontekstis ja vastuste tõlgendamiseks on eraldatud need mõisted vastavalt kaheks, harjutusväljak ja klassiruum.

Õpetaja roll päästevaldkonna kutseõppes ei piirdu ainult teadmiste ja oskuste edasiandmisega, vaid hõlmab ka õppijate situatsiooniteadlikkuse, otsustusvõime ning kriitilistes olukordades tegutsemise kujundamist. Varasemad uuringud on rõhutanud, et päästevaldkonna väljaõppes on realistlikud praktilised olukorrad ja simulatsioonid olulised professionaalse otsustusvõime arendamisel (Polikarpus *et al.*, 2019). Kuna päästevaldkonna õpetajad tegutsevad sageli samaaegselt nii praktikute kui õpetajatena, muutub oluliseks küsimus, kuidas nad tajuvad enda rolli, otsustusvõimalusi ja tegevusvõimekust õpetamise kontekstis. Järgnevas peatükis käsitletakse õpetaja agentsuse ehk tegevusvõimekuse mõistet ning selle teoreetilisi käsitlusi.

Õpetaja agentsus ehk tegevusvõimekus

Käesolevas peatükis keskendutakse õpetaja agentsuse ehk tegevusvõimekuse mõiste olemuse ja teoreetiliste käsitluste selgitamisele. Käesolevas bakalaureusetöös kasutatakse mõisteid agentsus ja tegevusvõimekus sünonüümidenä, kuna ka eestikeelses teaduskirjanduses kasutatakse neid paralleelselt samatähenduslike mõistetena (Leijen *et al.*, 2020).

Agentsust ehk tegevusvõimekust käsitletakse haridusteadustes kui õpetaja võimet teha professionaalseid otsuseid ning mõjutada teadlikult oma tegevust erinevates ajalis-ruumilistes kontekstides (Biesta & Tedder, 2007). Õpetaja tegevusvõimekus ei tähista õpetaja isikuomadust või staatilist pädevust, vaid seda, kuidas õpetaja konkreetses olukorras tegutseb ja professionaalseid otsuseid langetab (Biesta *et al.*, 2015). Täpsemalt väljendab tegevusvõimekus õpetajate kaasamise kvaliteeti erinevates töö- ja õpikeskkondades, mitte õpetajate endi kvaliteeti (Biesta *et al.*, 2015). Õpetajate tegevusvõimekuse tähtsustamine annab õpetajale suurema professionaalse otsustusõiguse ning käsitleb agentsust õpetaja professionaalsuse olulise osana.

Õpetajate tegevusvõimekust on uuritud erinevatest teoreetilistest vaatenurkadest. Psühholoogilised käsitlused näevad tegevusvõimekust sagedamini individuaalse omadusena, samas kui sotsiaal-kultuurilised ja pragmaatilised käsitlused rõhutavad inimese ja keskkonna vastastikust mõju ning organisatsioonilise konteksti rolli õpetaja tegutsemisvõimaluste kujunemisel (Leijen *et al.*, 2020). Õpetajate tegevusvõimekuse mõtestamiseks on loodud mitmeid erinevaid mudeleid. Näiteks keskendub sotsio-kultuuriline mudel kultuuriliste ja institutsionaalsete tegurite mõjule (Vähäsantanen, 2015), professionaalse identiteedi mudel

seob agentsuse õpetaja enesemääratluse ja väärtustega (Vähäsantanen & Eteläpelto, 2011) ning kollektiivse agentsuse mudel rõhutab koostöö ja ühistegevuse olulisust õpetajatöös (Leijen *et al.*, 2022). Samuti käsitlevad erinevad lähenemised õpetajat muutuste käivitajana, koostöövõimelise professionaalina või organisatsiooniliste tingimuste mõjust mõjutatud tegutsejana.

Haridusteadustes on õpetaja tegevusvõimekust peetud oluliseks kvaliteetse õpetamise eelduseks, kuna see võimaldab õpetajal kohandada õpet vastavalt olukorrale, teha professionaalseid otsuseid ning arendada oma praktikat (Biesta *et al.*, 2015). Samal ajal on leitud, et õpetajate tegevusvõimekus on oluline ka muutustega kohanemisel ja haridusuuenduste rakendamisel (Tinn & Ümarik, 2022). Õpetaja tegevusvõimekus ei kujune ainult individuaalsete omaduste põhjal, vaid sõltub suurel määral ka organisatsioonilisest ja kultuurilisest keskkonnast, sealhulgas koostööst, institutsionaalsest toest ning professionaalsetest suhetest (Leijen *et al.*, 2020).

Päästevaldkonna kutseõppe kontekstis on õpetaja professionaalne identiteet tihedalt seotud praktilise erialase töökogemusega. Päästeala kutseõpetajate teadmised ja oskused põhinevad suurel määral realsel operatiivsel kogemusel, mistõttu ei ole nende professionaalne ekspertiis ainuüksi teoreetiline, vaid kujuneb praktilise töö kaudu (Gokmenoglu *et al.*, 2025). Sellest tulenevalt võivad päästevaldkonna õpetajate tegevusvõimekust mõjutada lisaks pedagoogilistele teguritele ka varasem erialane kogemus, professionaalne identiteet ning organisatsiooniline kontekst.

Käesoleva bakalaureusetöö teoreetiliseks lähtekohaks on õpetaja tegevusvõimekuse ökoloogiline mudel, mida käsitletakse põhjalikumalt järgmises peatükis.

Agentsuse ökoloogiline mudel

Õpetaja agentsuse kirjeldamiseks ja selgitamiseks on välja töötatud mitmeid erinevaid teoreetilisi mudeleid, millest igaüks rõhutab õpetaja rolli, professionaalse identiteedi ja keskkonna erinevaid aspekte (Priestley *et al.*, 2015). Käesoleva bakalaureusetöö teoreetiliseks lähtekohaks on valitud õpetaja tegevusvõimekuse ökoloogiline mudel, kuna see käsitleb õpetaja agentsust dünaamilise ja ajas kujuneva protsessina, arvestades samaaegselt õpetaja varasemaid kogemusi, tulevikueesmärke ning hetkeolukorra tingimusi (Leijen *et al.*, 2020; Priestley *et al.*, 2015).

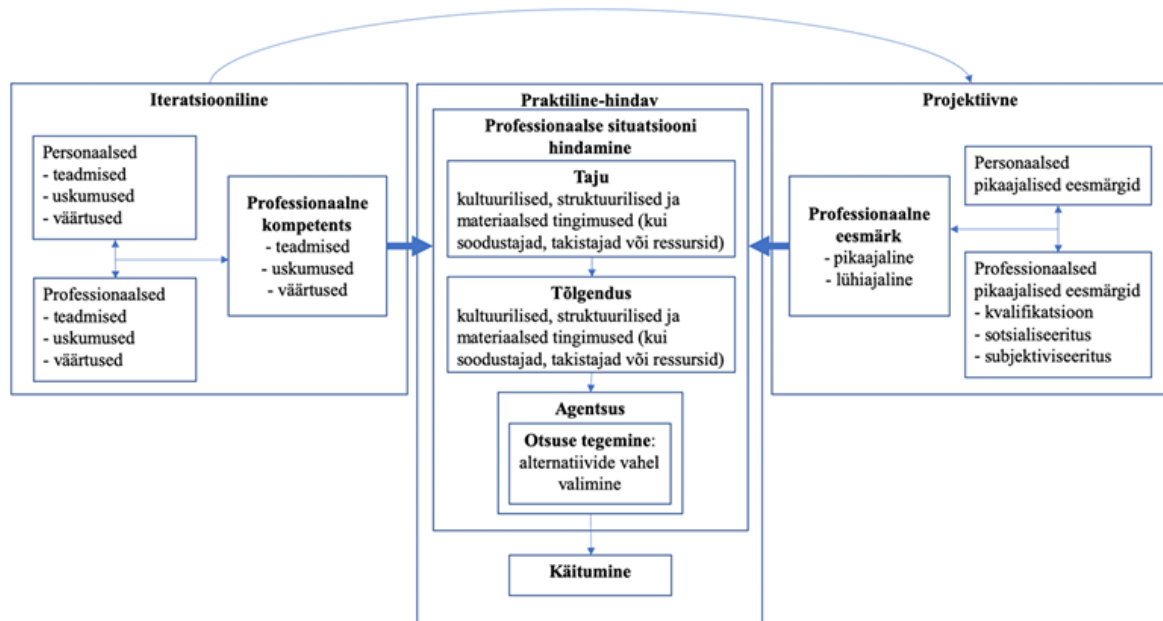
Ökoloogiline mudel on kujunenud üheks enim kasutatud õpetaja agentsuse käsitluseks nii rahvusvahelises kui ka Eesti teaduskirjanduses, sest see võimaldab analüüsida õpetaja

tegevusvõimekust terviklikult, võttes arvesse nii individuaalseid kui ka organisatsioonilisi ja kultuurilisi tegureid (Leijen *et al.*, 2020). Mudel rõhutab, et õpetaja tegevusvõimekus ei kujune pelgalt õpetaja isikuomaduste põhjal aga sõltub suurel määral ka keskkonnast, milles õpetaja tegutseb. Samuti juhib ökoloogiline mudel tähelepanu õpetaja professionaalse identiteedi, varasemate kogemuste, uskumuste, väärtuste ja professionaalsete teadmiste tähtsusele õpetaja otsustusvõime kujunemisel (Priestley *et al.*, 2015).

Leijen jt (2020) on välja toonud, et õpetaja tegevusvõimekust on võimalik teadlikult toetada ja arendada. Nende uuringu kohaselt aitab süsteemne reflekteerimine õpetajatel paremini mõista oma professionaalse tegevuse mõjutajaid, arvestada keskkonna-tingimustega ning kujundada teadlikumalt oma professionaalseid eesmärke ja tegevusviise. Sellest tulenevalt käsitletakse ökoloogilises mudelis õpetaja tegevusvõimekust kui nähtust, mis kujuneb õpetaja ja tema professionaalse keskkonna pidevas vastasmõjus.

Joonis 1 illustreerib õpetaja tegevusvõimekuse ökoloogilise mudeli kolme keskset dimensiooni ning nende omavahelist seost.

Joonis 1. Tegevusvõimekuse ökoloogiline mudel (Leijen *et al.*, 2020)

Ökoloogilise mudeli kohaselt koosneb õpetaja tegevusvõimekus kolmest omavahel seotud dimensioonist: iteratiivsest, projektiivsest ja praktilis-hinnangulisest dimensioonist (Leijen *et al.*, 2020; Priestley *et al.*, 2015).

Iteratiivne dimensioon on seotud õpetaja minevikukogemuste, varasemate professionaalsete teadmiste, uskumuste ja harjumuspäraste tegevusmustritega. See dimensioon võimaldab õpetajal toetuda oma varasematele kogemustele ning kasutada juba kujunenud teadmisi ja oskusi uute olukordade lahendamisel. Iteratiivne dimensioon hõlmab

nii õpetaja elukogemusi kui ka õpetajakoolituse ja praktilise töö käigus kujunenud professionaalset teadmistepagasit.

Projektiivne dimensioon keskendub õpetaja tulevikku suunatud eesmärkidele ja püüdlustele. Selle dimensiooni kaudu kujundab õpetaja oma professionaalse tegevuse pikemaajalisi eesmärke ning mõtestab, milliseid tulemusi ta soovib õpetamise kaudu saavutada. Projektiivne dimensioon hõlmab nii õppijatega seotud eesmärke kui ka õpetaja enda professionaalse arengu ja eneseteostusega seotud sihte.

Praktilis-hinnanguline dimensioon väljendub õpetaja võimes teha otsuseid konkreetses hetkeolukorras, arvestades samaaegselt nii oma varasemaid kogemusi, tulevikueesmärke kui ka olemasolevaid keskkonnatingimusi. Õpetaja peab pidevalt hindama erinevaid tegutsemisvõimalusi ning tegema professionaalseid otsuseid lähtuvalt konkreetsest olukorrast, olemasolevatest ressurssidest, organisatsioonilisest kontekstist ja õppijate vajadustest. Ökoloogilise mudeli kohaselt kujuneb õpetaja tegevusvõimekus just nende kolme dimensiooni koosmõjus (Leijen *et al.*, 2020; Priestley *et al.*, 2015).

Ökoloogilise mudeli käsitlus sobib käesoleva bakalaureusetöö teoreetiliseks aluseks eriti hästi seetõttu, et see väärtustab õpetaja professionaalsete kogemuste ja tööalase tausta rolli tegevusvõimekuse kujunemisel. Päästevaldkonna kutseõppes viivad õpet läbi suurel määral valdkonna praktikud, kelle põhitöö ei pruugi olla õpetamine, kuid kelle professionaalne identiteet ja praktiline kogemus mõjutavad otseselt nende õpetamispraktikat ja otsustusprotsesse. Sellest tulenevalt võimaldab ökoloogiline mudel analüüsida, kuidas päästevaldkonna kutseõpetajad tajuvad enda tegevusvõimekust ning millised tegurid seda mõjutavad.

Teaduskirjanduse põhjal ei ole õpetajad ainult teadmiste edasiandjad, õpetajad on ka ühiskondlike muutuste kujundajad (Gokmenoglu *et al.*, 2025). Õpetajad võivad olla muutuste eestvedajad nii individuaalsel, organisatsioonilisel kui ka ühiskondlikul tasandil, kujundades õppijate valmisolekut ja vastupanuvõimet erinevates kriisiolukordades. Eriti oluline on see päästevaldkonnas, kus õpetamise kvaliteet on otseselt seotud elanikkonnakaitse ja siseturvalisusega. Õpetajate võime selles rollis tegutseda sõltub suurel määral nende professionaalsest arengust, organisatsioonilisest toest ning tegevusvõimekusest (Gokmenoglu *et al.*, 2025).

Kuigi õpetaja agentsust on Eesti kontekstis uuritud üldhariduses ja õpetajakoolituses, puuduvad autorile teadaolevalt empiirilised uuringud, mis käsitleksid kutseõppe erialade õpetajate hinnanguid enda agentsusele õpetaja tegevusvõimekuse ökoloogilise mudeli dimensioonide lõikes. Päästevaldkonna kutseõppe õpetajate professionaalne tegevus ühendab

samaaegselt õpetamise, operatiivse erialapraktika ning kõrge vastutusega siseturvalisuse eesmärgid, mistõttu võivad agentsuse kujunemist mõjutada teistsugused tegurid kui üldhariduse kontekstis. Samuti on päästevaldkonna õpetajate professionaalne identiteet sageli tihedalt seotud praktilise erialase töökogemusega ning samaaegse tegutsemisega nii valdkonna praktikute kui õpetajatena.

Käesoleva uurimuse probleem seisneb selles, et puudub teadmine, kuidas päästevaldkonna kutseõppe õpetajad hindavad enda agentsust õpetaja tegevusvõimekuse ökoloogilise mudeli dimensioonides ning kas hinnangud erinevad sõltuvalt õpetamise kogemusest, valdkondlikust töökogemusest ja töövormist ning see on oluline teadmislünk. Selle teadmise puudumine piirab võimalusi mõista, millised organisatsioonilised tingimused toetavad või takistavad õpetajate tegevusvõimekuse kujunemist päästevaldkonna kutseõppes. Varasemad uuringud on rõhutanud, et õpetajate agentsust ei saa pidada iseenesest kujunevaks nähtuseks, see vajab teadlikku toetamist ning sobivaid organisatsioonilisi tingimusi (Leijen *et al.*, 2024). Agentsust toetavad eelkõige koostöine organisatsioonikultuur, tugevad professionaalsed suhted ja õpetajate omavaheline koostöö, samas kui organisatsiooniline keskkond võib agentsust ka piirata (Leijen *et al.*, 2020, 2024). Lisaks on varasemates uuringutes rõhutatud vajadust kvantitatiivsete uuringute järele, mis võimaldaksid paremini tuvastada praktikaid ja tingimusi, mis toetavad õpetajate agentsust erinevates haridusvaldkondades (Leijen *et al.*, 2024). Päästevaldkonna väljaõppe kvaliteedi otsene seos elanikkonnakaitse ja siseturvalisusega muudab selle teadmislünga täitmise praktikas oluliseks ka organisatsioonilise arendamise seisukohalt.

Eelnevast tulenevalt on käesoleva bakalaureusetöö eesmärk välja selgitada päästevaldkonna kutseõppe erialade õpetajate hinnangud enda agentsusele õpetaja tegevusvõimekuse ökoloogilise mudeli dimensioonide lõikes ning analüüsida nende hinnangute erinevusi sõltuvalt õpetamise kogemusest, valdkondlikust töökogemusest ja töövormist, et paremini mõista õpetajate agentsuse kujunemist päästevaldkonna kutseõppe organisatsioonilises kontekstis.

Lähtudes bakalaureusetöö eesmärgist otsitakse vastuseid järgmistele uurimisküsimustele:

1. Millised on päästevaldkonna kutseõppe erialade õpetajate hinnangud enda agentsusele õpetaja tegevusvõimekuse ökoloogilise mudeli eri dimensioonides?
2. Millised statistilised erinevused esinevad õpetajate hinnangutes enda agentsusele sõltuvalt õpetamise kogemusest, valdkondlikust töökogemusest ja töövormist?

Metoodika

Uurimisstrateegia

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgi saavutamiseks kasutati kvantitatiivset uurimisstrateegiat, mille andmekogumismeetodiks oli struktureeritud ankeetküsitlus. Kvantitatiivne lähenemine võimaldas mõõta õpetajate tajutud agentsuse eri dimensioone standardiseeritud viisil ning võrrelda õpetajate hinnanguid erinevate taustatunnuste lõikes. Uurimus tugineb õpetaja tegevusvõimekuse ökoloogilisele mudelile, mille kohaselt kujuneb agentsus isikliku ja professionaalse minevikukogemuse, tulevikku suunatud eesmärkide ning hetkeolukorra ja konteksti tingimuste vastasmõjus (Leijen *et al.*, 2024; Priestley *et al.*, 2015). Mudelile vastav valideeritud mõõtevahend võimaldab käsitleda agentsust mitmemõõtmelise konstruktsioonina ning toetab kvantitatiivset andmeanalüüsi (Leijen *et al.*, 2024). Uuring on läbilõikeline, kuna andmeid koguti ühe ajaperioodi jooksul ning eesmärk ei olnud muutuste jälgimine ajas, vaid hetkeseisu kaardistamine, et luua alus tulevikus tehtavatele teadusuuringutele.

Valim

Valimi moodustamisel kasutati sihipärast ehk eesmärgipärast valimit, mis võimaldab valida uurimuse eesmärgist lähtuvalt kindlatele kriteeriumidele vastavad osalejad (Beilmann & Rämmer, 2025). Käesoleva uurimuse üldkogumi moodustasid Eesti Vabariigis päästevaldkonna kutseõppe tasemel õpetamisega seotud inimesed. Uuringusse kaasati kõik teadaolevad õpetajad ja koolitajad, kes viisid läbi või olid viimastel aastatel läbi viinud õpet päästevaldkonna tasemeõppes, sõltumata nende ametinimetusest, ametkondlikust staatusest või tööpetsiifilisest hierarhiast.

Valimi moodustamiseks koondas Sisekaitseakadeemia Päästekolledž uurimuse kriteeriumitele vastavate õpetajate kontaktandmed ning küsimustiku link saadeti 112le inimesele. Täielikult vastas küsimustikule 59 osalejat, mis moodustab ligikaudu 52,7% küsimustiku saanutest. Arvestades päästevaldkonna kutseõppe õpetajate suhteliselt väikest ja spetsiifilist sihtrühma ning asjaolu, et enamik koosseisulistest õpetajatest uuringus osales, võib valimit pidada uurimuse eesmärki arvestades piisavalt esinduslikuks.

Valimi taustaandmetena (Lisa 1) koguti vastajate soo, vanuse, päästevaldkonna töökogemuse ning õpetamise kogemuse pikkust aastates. Taustatunnuste kogumine võimaldas analüüsida agentsuse erinevusi rühmade vahel (nt suurema valdkondliku töökogemusega vs

lühema töökogemusega õpetajad, suurema õpetamiskogemusega vs lühema kogemusega õpetajad). Lisaks analüüsiti eraldi erinevaid gruppe töövormi põhjal. Selleks moodustati kaks gruppi koosseisulised ehk need kes märkisid oma peamiseks tööandjaks Sisekaitseakadeemia ja lepingulised kelle peamine tööandja on muu kui Sisekaitseakadeemia.

Taustaandmete esitamisel koondati vanus, õpetamise kogemus ja valdkondlik töökogemus gruppidesse (Lisa 1), et võimaldada rühmadevahelist statistilist võrdlust ning kirjeldada vastajate professionaalse kogemuse erinevaid etappe. Töökogemuse pikkust käsitleti olulise taustatunnusena, kuna õpetaja tegevusvõimekuse ökoloogilise mudeli kohaselt mõjutavad varasemad professionaalsed kogemused õpetaja agentsuse kujunemist (Priestley *et al.*, 2015; Leijen *et al.*, 2020).

Lõpuni täidetud 59st ankeedist nähtub, et vastajateks oli 48 meest, 10 naist ning üks kes ei soovinud sugu avaldada. Selle uurimuse puhul on meeste ja naiste osakaal põhjendatud, sest päästeala elukutsega on seotud rohkem mehi ja sellest tulenevalt õpetavate inimeste hulgas on meeste osakaal samuti tunduvalt suurem kui hariduses üldiselt.

Vanim vastaja on 64 aastane, noorim vastaja 26 ning vastajate keskmine vanus on 42,05 aastat. Naiste keskmine vanus on 41 ja meeste keskmine vanus 42,3 aastat. Töökogemus päästealal on meeste hulgas keskmiselt 17,47 aastat ja naistel keskmiselt 16,5. Töökogemus õpetajana on meeste hulgas keskmiselt 8,65 ja naistel keskmiselt 8,62 aastat. Taustaandmete keskmiste näitajate võrreldavuse hindamiseks viidi läbi sõltumatute valimite t-test, mille tulemused näitasid, et meeste ja naiste vahel ei esinenud statistiliselt olulisi erinevusi vanuse, päästealase töökogemuse ega õpetamiskogemuse osas ($p > 0,05$). Seega võib taustaandmete keskmisi näitajaid pidada võrreldavaks. Normaaljaotust kontrolliti Shapiro–Wilki testiga ning kuna testi tulemused näitasid, et tunnused ei vasta normaaljaotusele ($p < 0,05$), kasutati gruppide võrdlemiseks Mann–Whitney U testi.

Andmekogumine

Andmeid koguti olemasoleva struktureeritud ja valideeritud ankeetküsitluse abil. Küsimustik (Lisa 2) on välja töötatud ja valideeritud õpetajate agentsuse uurimiseks tegevusvõimekuse ökoloogilise mudeli põhjal (Leijen *et al.*, 2024). Küsimustiku on koostanud Äli Leijen, Margus Pedaste ja Aleksandar Baucal ning see mõõdab õpetaja hinnanguid enda agentsusele erinevates õpetamisega seotud olukordades, nii töö eelses faasis kui õpetajaks olemise ja õpetamisega tegelemise ajal (Leijen *et al.*, 2024). Kokku on küsimustikus (Lisa 2) 24 väidet ja bakalaureusetöö autori poolt lisatud taustaandmeid koguvaid küsimusi on neli. Taustaandmete

vajalikkus tulenes soovist võrrelda suurema õpetamise kogemusega vastajate vastuseid suurema päästevaldkonna töökogemusega vastajate vastustega ning vaadelda kas ka töövormist lähtuvalt leidub olulisi statistilisi erinevusi.

Küsimustik (Lisa 2) koosneb kolmest dimensioonist mis jagunevad kaheksaks aladimensiooniks (Lisa 3), millest igaüht mõõdab kolm väidet (kokku 24 väidet). Vastused küsimustikule esitati 7-pallisel Likerti skaalal (1 = „Üldse ei nõustu“ kuni 7 = „Nõustun täielikult“). Kõrgem skoor viitab suuremale tajutud agentsusele vastavas dimensioonis.

Küsimustiku (Lisa 2) piloteerimiseks saadeti see neljale Sisekaitseakadeemiaga ja Tartu Ülikooliga seotud inimesele kes ei ole konkreetse sihtvalimi liikmed. Piloteerimise eesmärk oli hinnata väidete arusaadavust, sõnastuse selgust ning küsimustiku tehnilist toimivust LimeSurvey keskkonnas. Piloteerimise käigus tuvastati, et teineteist katvaid küsimusi vastajatel ei tekkinud ning küsimustiku sisu ei muudetud.

Uuringu soov edastati Sisekaitseakadeemia ametlikule avalikule e-posti aadressile ning uuringu läbiviimiseks on küsitud nõusolekut (Lisa 4). Uuringu link koos selgitava kaaskirjaga on saajatele edastatud Sisekaitseakadeemia poolt, seega vastavalt eetikaprincipidele puudus uuringu autoril ligipääs vastajate isikuandmetele. Uuringu kaaskirjas küsiti teadlikku nõusolekut uuringus osalemiseks ning vastajad on teadlikud uuringu eesmärgist, sellest, et uuringus osalemine on vabatahtlik ning anonüümne ja vastab uuringute läbiviimise eetilistele printsiipidele (Beilmann, 2020).

Küsimustik edastati kooli poolt LimeSurvey keskkonda suunava lingiga, sest see on Sisekaitseakadeemias harjumuspärane uuringute läbiviimise viis ja tagab usaldusväärset ja tuttavlikkust suurema vastajate arvu. Samuti tagab LimeSurvey andmete säilitamise Siseministeeriumi poolt heakskiidetud serverites ning on seega sobivaim lahendus siseturvalisuse printsiipe silmas pidades, et tagada andmete turvalisus ning ka osalejate ligipääs küsimustikule neile vabalt valitud seadmes.

LimeSurvey keskkond võimaldab struktureeritud ja taustaküsimusi ühes ankeedis esitada, skaalasiid koostada ning andmeid koguda tagades vastajate anonüümset. Samuti võimaldab kasutatud keskkond vastajate kontaktide tokeniseerimist, ning seeläbi said kordusmeeldetuletused uuringus osalemiseks saadetud välja süsteemi poolt samuti anonüümset ja töö autorile ei ole teada, kes vastas koheselt ning kes peale meeldetuletust, seega ei ole võimalik teha konkreetseid isikuid tuvastavaid järeldusi. Kogutud andmeid kasutati üksnes anonümiseeritud kujul, vajadusel on kasutatud avatud küsimuste osas andmete puhastamist.

Küsimustiku sisemise kooskõla hindamiseks arvutati Cronbachi α kordajad nii kogu küsimustiku kui ka iga aladimensiooni kohta eraldi, lähtudes küsimustiku autorite soovitusel käsitleda õpetaja agentsust mitmedimensioonilise konstruktsioonina (Leijen *et al.*, 2024). JASP tarkvara abil arvutatuna saadi kogu küsimustiku Cronbachi α väärtuseks $\alpha = 0,879$ ning see viitab heale sisemisele kooskõlale ning kinnitab, et kasutatud mõõtevahend on käesolevas uuringus usaldusväärne. Täiendavalt arvutati ka ökoloogilise mudeli kolme dimensiooni sisemise kooskõla näitajad dimensioonide kaupa: iteratiivne $\alpha = 0,724$; projektiivne $\alpha = 0,866$ ja praktilis-hinnanguline $\alpha = 0,773$ ja kaheksa aladimensiooni keskmine $\alpha = 0,739$. Kõik saadud väärtused ületasid soovitusliku piiri $\alpha \geq 0,70$, mida peetakse piisavaks sisereliaabluse näitajaks (Rämmer, 2025).

Andmeanalüüs

Kogutud anonüümsed andmed eksporditi LimeSurvey keskkonnast Excelisse ning andmeid säilitatakse ja hoitakse OneDrive keskkonnas parooliga kaitstud kontol. Andmeanalüüsiks kasutati Excelit ning JASP tarkvara. Peale eksportimist eemaldati andmete hulgast tühjad vastused (v.a vaba kommentaari lahtri täitmata jätmise korral) ja poolikute ankeetide vastused. Kontrolliti skaalaväärtuste korrektsust ning puuduvate andmete osakaalu. Õpetajate agentsuse skaalad moodustati (Leijen *et al.*, 2024) küsimustiku alusel, arvutades iga kaheksa dimensiooni kohta kolme vastava väite keskmine skoor. Kõrgem skoor viitab suuremale tajutud agentsusele vastavas valdkonnas. Kogutud isikustamata andmeid analüüsiti kirjeldava ja üldistava statistika abil ning avatud kommentaari väljale sisestatud vastused koondati üldistatud tähelepanekuteks ja tulemuste selgitamiseks peale andmete puhastamist. Skaalade sisemise kooskõla hindamiseks arvutati Cronbachi α kordajad. Täiendavalt analüüsiti agentsuse erinevusi õpetajate rühmade vahel (nt valdkondliku töökogemuse pikkus või õpetamise kogemuse pikkus). Kuna tunnused ei vastanud normaaljaotusele, kasutati gruppide võrdlemiseks Mann–Whitney U testi.

Tulemused

Käesolevas peatükis esitatakse uuringu tulemused lähtudes bakalaureusetöö eesmärgist ja uurimisküsimustest. Esmalt antakse ülevaade kasutatud mõõtevahendi reliaablusest, seejärel käsitletakse päästeala kutseõpetajate tajutud tegevusvõimekust ökoloogilise mudeli dimensioonides. Lõpuks analüüsitakse, kas tegevusvõimekuse osas esineb statistiliselt olulisi

erinevusi sõltuvalt õpetamise kogemusest, valdkondliku töökogemuse pikkusest või töövormist sõltuvalt.

Millised on päästevaldkonna kutseõppe erialade õpetajate hinnangud enda agentsusele õpetaja tegevusvõimekuse ökoloogilise mudeli eri dimensioonides?

Päästeala kutseõpetajate tajutud tegevusvõimekust analüüsiti ökoloogilise mudeli alusel, eristades kolme põhidimensiooni: Iteratiivne ehk mineviku dimensioon, projektiivne ehk tuleviku dimensioon ja praktilis- hinnanguline ehk oleviku dimensioon (Leijen *et al.*, 2024). Kirjeldav statistika kaheksa aladimensiooni (Lisa 3) löikes on esitatud tabelis 1 ning tulemuste jaotust illustreerib joonis 2.

Tabel 1. Kirjeldav statistika, aladimensioonide* (8) kaupa.

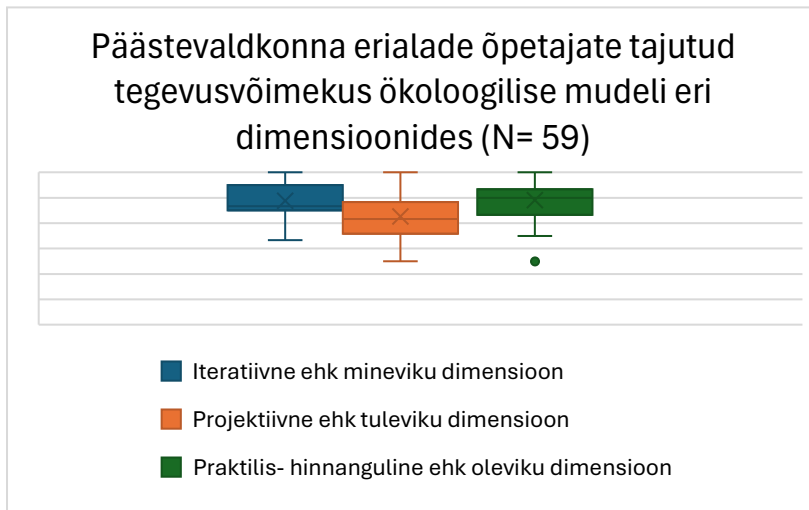
	persex_ koond*	perjapro_ koond*	shortle_ koond*	shortte_ koond*	longle_ koond*	longte_ koond*	class_ koond*	school_ koond*
Kehtivaid vastuseid	59	59	59	59	59	59	59	59
Aritmeetiline keskmine (M)	5,853	5,901	4,980	4,746	5,732	5,588	5,949	5,859
Standardhälve (SD)	0,833	0,768	1,315	1,429	1,063	1,206	0,703	0,991
Miinumum	2,333	4,000	1,000	1,000	2,667	2,333	4,333	2,667
Maksimum	7,000	7,000	7,000	7,000	7,000	7,000	7,000	7,000

* aladimensioonide kirjeldused (Lisa 3).

Tabeli 1 põhjal ilmneb, et päästeala kutseõpetajate tajutud tegevusvõimekus erineb dimensiooniti. Kirjeldava statistika põhjal olid kõrgeimad keskmised väärtused praktilis- hinnangulise ehk oleviku dimensioonis, eriti klassitasandil ($M = 5,949$; $SD = 0,703$), millele järgnes koolitasandi dimensioon ($M = 5,859$; $SD = 0,991$).

Mineviku dimensioonis (*persex_koond*, *perjapro_koond*) olid keskmised samuti suhteliselt kõrgeid (vastavalt $M = 5,853$; $SD = 0,833$ ja $M = 5,901$; $SD = 0,768$), mis näitab, et õpetajate hinnangud viitavad, et nad tajuvad varasemaid kogemusi oma tegevust toetavatena.

Tuleviku dimensioonis (*shortle_koond*, *shortte_koond*, *longle_koond*, *longte_koond*) ilmnis suurem varieeruvus. Kõrgemad keskmised esinesid pikaajalise õppimise ($M = 5,732$; $SD = 1,063$) ja õpetamise ($M = 5,588$; $SD = 1,206$) puhul, samas kui madalaimad väärtused ilmnesisid lühiajalise õpetamise ($M = 4,746$; $SD = 1,429$) ja õppimise ($M = 4,980$; $SD = 1,315$) dimensioonides.

Joonis 2. Tegevusvõimekuse jaotus ökoloogilise mudeli dimensioonides.

Joonis 2 näitab, et oleviku ja praktilise dimensiooni mediaanid on kõrgemad ning vastuste hajuvus väiksem võrreldes tuleviku dimensiooniga, kus jaotus on laiem ja varieeruvam. Standardhälvete põhjal oli hinnangute hajuvus väikseim klassitasandi dimensioonis ning suurim lühiajalise õpetamise dimensioonis, mis viitab suuremale varieeruvusele õpetajate hinnangutes nendes valdkondades.

Kokkuvõttes näitavad tulemused, et päästeala kutseõpetajate tegevusvõimekus avaldub kõige tugevamalt oleviku ja praktilises dimensioonis ning varasematele kogemustele tuginevas dimensioonis, samas kui tulevikku suunatud, eriti lühiajaliste tegevustega seotud aspektides on hinnangud madalamad ja varieeruvad.

Millised statistilised erinevused esinevad õpetajate hinnangutes enda agentsusele sõltuvalt õpetamise kogemusest, valdkondlikust töökogemusest ja töövormist?

Uurimisküsimusele vastamiseks analüüsi, kas päästeala kutseõpetajate tajutud tegevusvõimekuses esineb statistiliselt olulisi erinevusi sõltuvalt õpetamise kogemuse, valdkondliku töökogemuse ning töövormi (koosseisuline vs lepinguline) alusel. Analüüsi tulemused näitasid, et õpetamise kogemuse ega valdkondliku töökogemuse pikkuse alusel ei esinenud statistiliselt olulisi erinevusi ($p > 0,05$) õpetajate tegevusvõimekuse hinnangutes. Praktilis-hinnangulise ehk oleviku dimensiooni osas ilmnis statistiliselt oluline erinevus töövormi alusel (Mann–Whitney $U = 203,5$; $p = 0,047$).

Tabel 2. Ökoloogilise mudeli dimensioonide võrdlus töövormi alusel

Dimensioon	U	p
Iteratiivne ehk mineviku dimensioon	295,5	0,733
Projektiivne ehk tuleviku dimensioon	320,0	0,936
Praktilis- hinnanguline ehk oleviku dimensioon	203,5	0,047*

Märkus: Kasutati Mann–Whitney U testi. * $p < 0,05$.

Tabel 2 põhjal ilmnes oleviku ehk praktilis-hinnangulises dimensioonis statistiliselt oluline erinevus gruppide vahel (Mann–Whitney $U = 203,5$; $p = 0,047$). Sisekaitseakadeemiat põhitööandjana määratlenud õpetajate keskmine järk (keskmine järk ehk Mean Rank = 37,96) oli kõrgem kui teisel grupil (keskmine järk = 27,52).

Lisaks ilmnes statistiliselt oluline erinevus pikaajalise õppimise alamdimensioonis (longle_koond), kus koosseisulistel õpetajate hinnangud olid kõrgemad kui lepingulistel õpetajatel ($U = 199,5$; $p = 0,039$).

Tabel 3. Aladimensioonide (Lisa 3) võrdlus tööandja alusel (põhitöökohaks Sisekaitseakadeemia ei/jah)

Aladimensiooni kood*	U	p
persex_koond	360	0,424
profex_koond	210,5	0,062
shortle_koond	364	0,384
shortte_koond	361	0,414
longle_koond	199,5	0,039
longte_koond	297,5	0,76
class_koond	191,5	0,027
school_koond	256	0,291

Märkus: Mann–Whitney U test. *Aladimensioonide selgitused on toodud lisa 3.

Tabel 3 (jätk)

Grupid aladimensioonide kaupa

Aladimensiooni kood	Grupp*	Vastajaid grupis	Aritmeetiline keskmine (M)	Standardhälve (SD)
persex_koond	1	45	5,933	0,68
	2	14	5,595	1,2
profex_koond	1	45	5,796	0,782
	2	14	6,238	0,633
shortle_koond	1	45	5,1	1,153
	2	14	4,595	1,735
shortte_koond	1	45	4,837	1,355
	2	14	4,452	1,667
longle_koond	1	45	5,581	1,08
	2	14	6,214	0,873
longte_koond	1	45	5,541	1,266
	2	14	5,738	1,014
class_koond	1	45	5,837	0,716
	2	14	6,31	0,531
school_koond	1	45	5,77	1,044
	2	14	6,143	0,759

*Grupp 1 = õpetajad, kelle põhitööandja ei ole Sisekaitseakadeemia; grupp 2 = õpetajad, kelle põhitööandja on Sisekaitseakadeemia. Grupp 1 n = 45; grupp 2 n = 14.

Kokkuvõttes näitavad tulemused, et kuigi õpetamise ja valdkondliku töökogemuse pikkus ei mõjuta oluliselt õpetajate tajutud tegevusvõimekust, ilmnevad erinevused töövormi alusel. Eelkõige puudutavad need oleviku ja praktilist dimensiooni ning pikaajaliste eesmärkide tähtsust, mis viitab organisatsioonilise konteksti ja tööseotuse olulisusele õpetajate agentsuse kujunemisel. See viitab sellele, et õpetajate tegevusvõimekus on enam seotud organisatsioonilise kontekstiga kui individuaalse kogemuse pikkusega.

Arutelu

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada päästevaldkonna kutseõppe erialade õpetajate hinnangud enda agentsusele õpetaja tegevusvõimekuse ökoloogilise mudeli dimensioonide lõikes ning analüüsida nende hinnangute erinevusi sõltuvalt õpetamise kogemusest, valdkondlikust töökogemusest ja töövormist, et paremini mõista õpetajate agentsuse kujunemist päästevaldkonna kutseõppe organisatsioonilises kontekstis. Kuigi uuringu valim ei võimalda tulemusi üldistada kõigile kutseõpetajatele, annab uuring oluline ülevaate Eesti päästevaldkonna kutseõpetajate hinnangutest enda tegevusvõimekusele.

Käesoleva uuringu tulemused näitasid, et päästeala kutseõpetajate tajutud tegevusvõimekus avaldub kõige tugevamalt praktilis-hinnangulises ehk oleviku dimensioonis. Tulemus on kooskõlas õpetaja tegevusvõimekuse ökoloogilise käsitlemisega, mille kohaselt kujuneb agentsus vahetus tegutsemiskontekstis ning sõltub sellest, kuidas õpetaja konkreetse olukorras tegutseb ja professionaalseid otsuseid teeb (Leijen *et al.*, 2020; Priestley *et al.*, 2015). See toetab ka käsitlust, mille kohaselt ei väljendu õpetaja agentsus sugugi mitte ainult õpetaja omadustes või pädevustes, aga paljuski ka selles, kuidas õpetaja konkreetse olukorras tegutseb ja professionaalseid otsuseid teeb (Biesta *et al.*, 2015).

Päästevaldkonna kutseõppe kontekstis võib seda tulemust selgitada õpetamise praktiline ja operatiivne iseloom. Õpetamine toimub sageli realistlikes simulatsiooni- ja praktilistes õpituatsioonides, kus õpetajatel tuleb samaaegselt hinnata olukorda, kohandada tegevust ning toetada õppijate situatsiooniteadlikkuse, riskihindamise ja otsustusvõime kujunemist (Polikarpus *et al.*, 2019). Selline õpikeskkond võib toetada õpetajate tegevusvõimekuse avaldumist just praktilis-hinnangulises dimensioonis.

Saadud tulemused on kooskõlas agentsuse käsitlemisega ökoloogilise mudeli järgi, mille kohaselt õpetaja tegevusvõimekus kujuneb mineviku kogemuste, tulevikueesmärkide ja oleviku konteksti koosmõjus (Priestley *et al.*, 2015). Uuringust ilmnes, et õpetajad tajuvad

oma tegevusvõimekust kõige tugevamalt vahetus õpetamispraktikas ehk klassiruumi ja praktilise harjutusvälja kontekstis.

Teoriast lähtuvalt saab eeldada, et elukogemus ja töökogemus toetavad tegevusvõimekuse kujunemist. Käesoleva uuringu tulemused seda otseselt ei kinnitanud, kuna õpetamise ega valdkondliku töökogemuse pikkuse alusel ei ilmnenud statistiliselt olulisi erinevusi. See on kooskõlas käsitlusega, mille kohaselt ei määra agentsust pelgalt individuaalsed tegurid, vaid eelkõige kontekstuaalsed ja organisatsioonilised tingimused (Leijen *et al.*, 2020).

Ühe võimaliku selgitusena saab välja tuua, et kõik uuringus osalenud inimesed ei pruugi samastuda õpetaja professionaalse identiteediga võrdselt. Mitmed lepingulised õpetajad tegutsevad samaaegselt aktiivsete valdkonna praktikutena ning võivad tajuda oma rolli eelkõige päästetöö spetsialistina, mitte pedagoogina. Varasemad uuringud on rõhutanud, et professionaalne identiteet ja organisatsiooniline kuuluvus mõjutavad õpetaja tegevusvõimekuse kujunemist ning seda, kuidas õpetaja oma professionaalset rolli mõtestab (Leijen *et al.*, 2020; Priestley *et al.*, 2015).

Oluline leid oli, et koosseisulised õpetajad hindavad oma tegevusvõimekust kõrgemalt oleviku ja praktilises dimensioonis ning peavad olulisemaks ka pikaajalisi eesmärke. Samal ajal ilmnes, et lühiajaliste eesmärkide ja tegevuste dimensioonides olid hinnangud madalamad ja varieeruvad. See tähendab, et õpetajad tajusid end olevat kindlamad pikaajaliste professionaalsete eesmärkide mõtestamisel kui igapäevaste lühiajaliste tegevuste teadlikul planeerimisel. Tulemus võib viidata sellele, et tugevam organisatsiooniline kuuluvus, regulaarsem osalemine kooli arendustegevustes ning suurem seotus igapäevase õppetööga toetavad õpetajate tegevusvõimekuse kujunemist (Leijen *et al.*, 2020; Priestley *et al.*, 2015). Päästevaldkonna kutseõppe eriala õpetajate puhul saab professionaalne identiteet olla seotud samaaegselt nii õpetaja kui ka operatiivtöötaja rolliga, mistõttu võivad õpetamisega seotud otsused kujuneda erinevate professionaalsete ootuste ja kogemuste koosmõjus. Varasemad uuringud on rõhutanud, et õpetajate agentsust mõjutavad koostöövõimalused, institutsionaalne tugi ja organisatsioonikultuur (Leijen *et al.*, 2020; Priestley *et al.*, 2015). Käesolev uuring aitab täita teadmislünka päästevaldkonna kutseõpetajate agentsuse uurimisel, kuna varasemad Eesti konteksti uuringud on keskendunud peamiselt üldharidusele ja õpetajakoolitusele.

Kokkuvõttes viitavad tulemused sellele, et päästeala kutseõpetajate tegevusvõimekus kujuneb eelkõige praktilise õpetamiskonteksti ja organisatsioonilise keskkonna koosmõjus. Kuigi varasem töökogemus ja õpetamiskogemus ei osutunud määravaks, ilmnesid erinevused töövormi alusel, mis rõhutab organisatsioonilise toe, professionaalse kuuluvuse ning

koostöökuultuuri tähtsust õpetajate agentsuse kujunemisel. Tulemus toetab ökoloogilise mudeli käsitlust, mille kohaselt sõltub õpetaja tegevusvõimekus suurel määral keskkonnast, milles õpetaja tegutseb (Priestley *et al.*, 2015; Leijen *et al.*, 2020). Tulemuste tõlgendamisel tuleb siiski arvestada, et uuring põhines õpetajate enesehinnangutel ning ei mõõtnud otseselt õpetamise kvaliteeti ega tegelikku käitumist õpetamissituatsioonides.

Päästevaldkonna kutseõppe kontekstis omandavad õpetajate tegevusvõimekust mõjutavad organisatsioonilised tingimused erilise tähenduse, kuna õpetamise kvaliteet võib mõjutada oluliselt tulevaste päästjate ja päästekorraldajate valmisolekuga tegutseda kriisi- ja ohuolukordades. Sellest tulenevalt ei ole õpetajate agentsus lihtsalt hariduslik küsimus, aga seotud ka laiemalt siseturvalisuse ja elanikkonnakaitse kvaliteediga.

Uuringu piirangud

Käesoleva uuringu tulemuste tõlgendamisel tuleb arvestada mitmete piirangutega. Esiteks sõltub küsitlusuuringu andmete usaldusväärsus suurel määral vastuste kvaliteedist ning küsimustiku ülesehitusest (Almeida *et al.*, 2017). Kuigi käesolevas töös kasutati teaduslikult valideeritud küsimustikku (Leijen *et al.*, 2024), ei saa eeldada, et kõik vastajad tõlgendasid küsimusi ühtemoodi või samastasid end võrdselt õpetaja professionaalse rolliga.

Uuringu piiranguna tuleb arvestada, et kõik valimisse kuulunud õpetajad ei omanud pedagoogilist ettevalmistust ega pruukinud samastuda õpetaja professionaalse identiteediga võrdselt. Mitmed vastajad tegutsevad samaaegselt aktiivsete valdkonna praktikutena ning nende õpetamispraktika põhineb suurel määral praktilisel kogemusel. See võis mõjutada enesehinnangute täpsust ja vastuste varieeruvust.

Kuigi uuringus tagati anonüümsus maksimaalsel võimalikul moel, ei saa täielikult välistada sotsiaalse soovivatuse efekti vastustele ning tuleb arvestada, et uuring viidi läbi suhteliselt väikese ja spetsiifilise sihtrühmaga, mistõttu ei ole tulemused üldistatavad kõigile kutseõpetajatele.

Lisaks eelnevale saab uuringu piiranguna käsitleda ka kasutatud meetodit. Kuigi kvantitatiivne küsitlus võimaldab koguda andmeid suurelt hulgalt vastajatelt, ei pruugi see tabada sügavamalt õpetajate mõtlemist ja otsustusprotsesse. Teoreetiliselt oleks võimalik sama teemat uurida lisaks ka intervjuude kaudu, kuid kvalitatiivne andmekogumine oleks märkimisväärselt ajamahukam (Almeida *et al.*, 2017).

Piirangute mõju vähendamiseks viidi läbi küsimustiku piloteerimine, kasutades think-aloud meetodit, mis võimaldas tuvastada võimalikke arusaamatusi küsimuste sõnastuses.

Samuti saadeti vastajatele meeldetuletus koos anonüümsuse lubadust selgitava kirjaga, et suurendada vastamismäära ja usaldust uuringu vastu.

Uuringu rakendatavus ja praktilised järeldused

Käesoleva uuringu tulemused on rakendatavad eelkõige Sisekaitseakadeemia Päästekolledži kontekstis, kuid neid on võimalik kasutada ka laiemalt kutsehariduse valdkonnas. Tulemused viitavad sellele, et õpetajate tegevusvõimekuse toetamisel on keskne roll organisatsioonilisel keskkonnal.

Tähelepanu tuleks pöörata lepinguliste õpetajate kaasamisele. Nende suurem kaasamine kooli arendustegevustesse ja infovahetusse võiks toetada nende professionaalset kuuluvustunnet ja tegevusvõimekust. Toetavad tegevused võivad hõlmata näiteks regulaarseid koostöövorme, ühiseid arutelusid ning paremat ligipääsu informatsioonile ja otsustusprotsessidele.

Õpetajate professionaalse arengu toetamiseks oleks otstarbekas kaaluda süsteemsete lahenduste loomist, mis aitavad kõigil õpetajatel oma arengut teadlikumalt planeerida, näiteks arenguvestlused, mentorlus või arenguprogrammid mis toetavad teadlikku professionaalset arengut ja väärtustavad enesetäiendamist.

Uuringu tulemused viitasid, et õpetajate tegevusvõimekus on tugevaim vahetus õpetamispraktikas tähendab, et koolil on võimalik toetada õpetajaid eelkõige praktilise töö tasandil, näiteks pakkudes didaktilist tuge, jagades õpetajate ja külalisõpetajate vahel häid praktikaid ning soodustades koostööpõhist õpetamist ja lõimingut.

Uuringu tulemused on rakendatavad ka edasistes teadusuuringutes, sest kasutati valideeritud mõõtevahendit, seega on võimalik tulemusi võrrelda teiste valdkondade ja sihtrühmadega. Tulevikus võiks sarnase uuringu läbi viia ka Sisekaitseakadeemia teistes kolledžites või laiendada uuringut teistele kutsehariduse valdkondadele. See võimaldaks võrrelda erinevate valdkondade õpetajate agentsust ning hinnata organisatsioonilise konteksti mõju laiemalt. Edasistes uuringutes võiks kasutada ka arendusuuringu lähenemist, et hinnata konkreetsete sekkumiste mõju õpetajate tegevusvõimekusele. Tulemused võivad olla väärtuslikud ka õppekorralduse ja juhtimisotsuste kavandamisel Sisekaitseakadeemia kontekstis.

Tänu sõnad

Täna siiralt oma bakalaureusetöö juhendajaid Diana Ellerit ja Kady Danilast nõuannete, märkuste, usalduse ja eelkõige paindlikkuse eest. Töö osade valmimisse suure panuse andmise ja detailse edasiviiva tagasiside eest tänan Liana Roosi. Ülevoolav tänu päästeala valdkonna eksperdile ja uuringu sisupoole ning tehnilise läbiviimise ja andmete analüüsimise toetamise eest konsultant Stella Polikarpusele. Kummardus kõikidele uuringus osalejatele, et leidsite aega pingelistel aegadel põhitoo kõrvalt analüüsida enda õpetamistegevusi.

Väga suure moraalse ja toetava abi eest tänan oma kursusekaaslasid ja lähedasi, kes pingelisel ajal ja paanilistel hetkedel isetult toeks olid.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud käesoleva lõputöö ise ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Marion- Jacqueline Vahtre

/allkirjastatud digitaalselt/

21.05.2026

Tehisintellekti kasutamine

Käesoleva töö koostamisel kasutas autor tehisintellekti abivahendina teksti keeleliseks toimetamiseks, lausete sõnastamiseks ning mõtete selgemaks struktureerimiseks.

Tehisintellekti kasutasin ka andmete analüüsimist võimaldava JASP tarkvara tundmaõppimiseks ja andmete mõistmise ja struktureerimise abivahendina, kuid andmeid tehisintellekti ei sisestatud. Tehisintellekti ei kasutatud ka andmete kogumiseks, analüüsimiseks ega uurimistulemuste genereerimiseks.

Kasutatud kirjandus

- Almeida, F., Superior, I., Gaya, P., Queirós, A., & Faria, D. (2017). *Strengths and limitations of qualitative and quantitative research methods*.
<https://doi.org/10.5281/ZENODO.887089>
- Beilmann, M. (2020). *Küsitlusuuringud*. Sotsiaalse Analüüsi Meetodite Ja Metodoloogia Õpibaas. <https://samm.ut.ee/kusitlusuuringud/>
- Beilmann, M., & Rämmer, A. (2025). *Valimi moodustamine*. Sotsiaalse Analüüsi Meetodite Ja Metodoloogia Õpibaas. <https://samm.ut.ee/valimi-moodustamine/>
- Biesta, G., Priestley, M., & Robinson, S. (2015). The role of beliefs in teacher agency. *Teachers and Teaching*, 21(6), 624–640.
<https://doi.org/10.1080/13540602.2015.1044325>
- Biesta, G., & Tedder, M. (2007). Agency and learning in the lifecourse: Towards an ecological perspective. *Studies in the Education of Adults*, 39(2), 132–149.
<https://doi.org/10.1080/02660830.2007.11661545>
- Gokmenoglu, T., Sonmez, E. D., Durmus, C., & Karakullukcu, O. F. (2025). Empowering “resilience-building agents”: An analysis of physical education teachers’ instructional intentions for disaster preparation. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 127. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2025.105685>
- Leijen, Ä., Pedaste, M., & Baucal, A. (2022). Assessing student teachers’ agency and using it for predicting commitment to teaching. *European Journal of Teacher Education*, 45(5), 600–616.
https://doi.org/10.1080/02619768.2021.1889507/SUPPL_FILE/CETE_A_1889507_SM3720.ZIP
- Leijen, Ä., Pedaste, M., & Baucal, A. (2024). A new psychometrically validated questionnaire for assessing teacher agency in eight dimensions across pre-service and in-service teachers. *Frontiers in Education*, 9, 1336401.
<https://doi.org/10.3389/FEDUC.2024.1336401/BIBTEX>
- Leijen, Ä., Pedaste, M., & Lepp, L. (2020). Teacher agency following the ecological model: how it is achieved and how it could be strengthened by different types of reflection. *British Journal of Educational Studies*, 68(3), 295–310.
<https://doi.org/10.1080/00071005.2019.1672855>
- Mehisto, P., & Kitsing, M. (2022). Lessons from Estonia’s Education Success Story. In *Lessons From Estonia’S Education Success Story: Exploring Equity and High Performance Through Pisa*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003255543>

- Polikarpus, S., Böhm, M., & Ley, T. (2019). Training incident commander's situational awareness—a discussion of how simulation software facilitate learning. In *Lecture Notes in Educational Technology* (pp. 219–234). Springer International Publishing.
https://doi.org/10.1007/978-981-13-7361-9_15
- Priestley, M., Biesta, G., & Robinson, S. (2015). Teacher Agency : An Ecological Approach. In *Teacher Agency: An Ecological Approach*. Bloomsbury Academic.
<https://doi.org/10.5040/9781474219426>
- Rämmer, A. (2025). *Valiidsus ja reliaablus*. Sotsiaalse Analüüsi Meetodite Ja Metodoloogia Õpibaas. <https://samm.ut.ee/valiidsus-ja-reliablus/>
- Sarv, E. S. (2023). Teacher professionalism in Estonia: The lost paradise of lifelong learning? In *Innovation in Teacher Professional Learning in Europe: Research, Policy and Practice* (pp. 40–52). Taylor and Francis. <https://doi.org/10.4324/9781003322610-4>
- Sisekaitseakadeemia päästekolledž*. (n.d.). Retrieved May 16, 2026, from <https://www.sisekaitse.ee/paastekolledz#paastekolledz>
- Tinn, M., & Ümarik, M. (2022). Looking through teachers' eyes – investigating teacher agency. *British Journal of Educational Studies*, 70(4), 419–435.
<https://doi.org/10.1080/00071005.2021.1960268>
- Vähäsantanen, K. (2015). Professional agency in the stream of change: Understanding educational change and teachers' professional identities. *Teaching and Teacher Education*, 47, 1–12. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2014.11.006>
- Vähäsantanen, K., & Eteläpelto, A. (2011). Vocational teachers' pathways in the course of a curriculum reform. *Journal of Curriculum Studies*, 43(3), 291–312.
<https://doi.org/10.1080/00220272.2011.557839>

Lisad

Lisa 1. taustaandmed

Vanus, täisaastates	sagedus	Protsent %
kuni 30	2	3,4
31-40	5	8,5
41-50	19	32,2
51-60	27	45,8
üle 61	6	10,2
Kokku	59	100

Töökogemus päästevaldkonnas, aastates	sagedus	Protsent %
Alla 1 aasta	2	3,4
1-4	4	6,8
5-10	12	20,3
11-20	20	33,9
21-30	17	28,8
üle 31 aasta	4	6,8
Kokku	59	100

Kogemus õpetajana, aastates	sagedus	Protsent %
Alla 1 aasta	0	0
1-4	18	30,5
5-10	25	42,4
11-20	12	20,3
21-30	4	6,8
üle 31 aasta	0	0
Kokku	59	100

Lisa 2. Õpetaja tegevusvõimekuse küsimustik (Leijen et al., 2024), autori täiendatud versioon

<p>Hea päästekolledži kolleeg!</p> <p>Käesolev õpetaja tegevusvõimekuse küsimustik aitab mõista, kuidas Sa langetad otsuseid oma õpetamise töös päästekolledžis. Küsimustik koosneb 24 väitest tegevusvõimekuse ehk agentsuse kohta ja taustaandmete küsimustest. Õigeid ega valesid vastuseid ei ole, lihtsalt vasta väidetele nii täpselt kui võimalik.</p> <p>Vastamine on vabatahtlik ja anonüümne ning andmeid kasutatakse lõputöö “Päästeala kutseõpetajate agentsus” kirjutamisel ja edasises teadustöös.</p> <p>Täname osalemise eest!</p> <p>Marion-Jacqueline Vahtre (uurija) Kady Danilas (juhendaja) Stella Polikarpus (konsultant)</p>			
Küsimustiku osa ja kood	Küsimus	Skaala	Märkused
<p>1.osa (<i>Iterational dimension e. mineviku dimensioon</i> *)</p> <p>Valikute tegemisel õpi- ja õpetamistegevuse kavandamisel mõjutavad mind:</p>			
persex1	minu enesekindlus õpi- ja õpetamistegevuse kavandamise suhtes.	Üldse ei nõustu 1 2 3 4 5 6 7 Nõustun täielikult	Saab valida ühe. persex—teadmised seotud isikliku elu kogemustega
persex2	minu elukogemuse põhjal kujunenud väärtused ja tõekspidamised.	Üldse ei nõustu 1 2 3 4 5 6 7 Nõustun täielikult	Saab valida ühe.
persex3	minu elukogemuse põhjal kujunenud teadmised ja oskused.	Üldse ei nõustu 1 2 3 4 5 6 7 Nõustun täielikult	Saab valida ühe.
profex4	õpetajakoolituses ja/või täiendkoolituses kujundatud väärtused ja tõekspidamised.	Üldse ei nõustu 1 2 3 4 5 6 7 Nõustun täielikult	profex—teadmised seotud professionaalse õpetajakoolitusega Saab valida ühe.
profex5	minu praktilise õpetajatöö põhjal kujunenud teadmised ja oskused.	Üldse ei nõustu 1 2 3 4 5 6 7 Nõustun täielikult	Saab valida ühe.
profex6	minu praktilise õpetajatöö põhjal kujunenud väärtused ja tõekspidamised.	Üldse ei nõustu 1 2 3 4 5 6 7 Nõustun täielikult	Saab valida ühe.

2.osa (Projective dimensioon e. tuleviku dimensioon*)

Valikute tegemisel õpi- ja õpetamistegevuse kavandamisel **mõjutavad** mind:

shortle7	lühiajalised õppijate ainesisu omandamisega seotud eesmärgid.	Üldse ei nõustu 1 2 3 4 5 6 7 Nõustun täielikult	shortle—lühiajalised eesmärgid seotud õppijatega. Saab valida ühe.
shortle8	lühiajalised õppijate motiveerimisega seotud eesmärgid.	Üldse ei nõustu 1 2 3 4 5 6 7 Nõustun täielikult	Saab valida ühe.
shortle9	lühiajalised õppijate isiklikku arengut toetavad eesmärgid.	Üldse ei nõustu 1 2 3 4 5 6 7 Nõustun täielikult	Saab valida ühe.
shortte10	lühiajalised eesmärgid seoses minu enda heaoluga.	Üldse ei nõustu 1 2 3 4 5 6 7 Nõustun täielikult	shortte—lühiajalised eesmärgid seotud õpetaja endaga. Saab valida ühe.
shortte11	lühiajalised eesmärgid seoses minu isikliku arenguga.	Üldse ei nõustu 1 2 3 4 5 6 7 Nõustun täielikult	Saab valida ühe.
shortte12	lühiajalised eesmärgid seoses mu kutsumusega.	Üldse ei nõustu 1 2 3 4 5 6 7 Nõustun täielikult	Saab valida ühe.
longle13	pikaajalised eesmärgid õppijate haridusliku kvalifikatsiooni (nt kutsehariduse) saavutamiseks.	Üldse ei nõustu 1 2 3 4 5 6 7 Nõustun täielikult	longle—pikaajalised eesmärgid seotud õppijatega. Saab valida ühe. Sulgudes näide keskharidus asendatud kutseharidusega.
longle14	pikaajalised eesmärgid, mis toetavad õppijate kujunemist isiksuseks.	Üldse ei nõustu 1 2 3 4 5 6 7 Nõustun täielikult	Saab valida ühe.
longle15	pikaajalised eesmärgid seoses õppijate kujunemisega ühiskonna aktiivseteks liikmeteks.	Üldse ei nõustu 1 2 3 4 5 6 7 Nõustun täielikult	Saab valida ühe.
longte16	pikaajalised eesmärgid seoses mu isikliku arenguga.	Üldse ei nõustu 1 2 3 4 5 6 7 Nõustun täielikult	longte—long-term goals related to the teacher herself/himself, Saab valida ühe.
longte17	pikaajalised eesmärgid seoses ühiskonna teenimisega.	Üldse ei nõustu 1 2 3 4 5 6 7 Nõustun täielikult	Saab valida ühe.

longte18	pikaajalised eesmärgid seoses mu kutsumusega.	Üldse ei nõustu 1 2 3 4 5 6 7 Nõustun täielikult	Saab valida ühe.
3.osa (<i>Practical-evaluative dimension e. oleviku ja praktiline dimensioon*</i>) Valikute tegemisel õpi- ja õpetamistegevuse kavandamisel toetavad mind:			
class19	õhkkond klassis (nt valmisolek koostööks).	Üldse ei nõustu 1 2 3 4 5 6 7 Nõustun täielikult	class—klassiruumi keskkond. Saab valida ühe.
class20	klassi struktuur (nt rühma suurus, vanemate ja nooremate õppijate osakaal).	Üldse ei nõustu 1 2 3 4 5 6 7 Nõustun täielikult	Sulgudes olevat teksti on kohandatud kutseharidusele päästekoolis. Saab valida ühe.
class21	minu klassiruumi ja/või harjutusväljaku füüsiline keskkond.	Üldse ei nõustu 1 2 3 4 5 6 7 Nõustun täielikult	Saab valida ühe. Autor lisanud väitesse harjutusväljaku.
school22	päästekooli organisatsioonikultuur (nt orienteeritus koostööle).	Üldse ei nõustu 1 2 3 4 5 6 7 Nõustun täielikult	school—koolikeskkond. Saab valida ühe. Autor lisanud täienduse päästekool.
school23	koolipoolne administratiivne tugi (nt tunniplaan, töökoormus, tugispetsialistid).	Üldse ei nõustu 1 2 3 4 5 6 7 Nõustun täielikult	Saab valida ühe.
school24	kolleegide tugi koolis.	Üldse ei nõustu 1 2 3 4 5 6 7 Nõustun täielikult	Saab valida ühe.
4.osa: Taustaandmed			
Sugu25	Sugu	Mees/ Naine/ Ei soovi avaldada	Saab valida ühe.
Sünniaasta26	Mis aastal Sa oled sündinud?	Aastaarv	Saab sisestada numbri vahemikus 1945-2008
kogemus27	Mitu aastat su on töökogemust pääste valdkonnas?	Numbriline vastus täisaastates	Saab sisestada numbri vahemikus 0-50
opetamisk28	Mitu aastat sul on õpetamise kogemust?	Numbriline vastus täisaastates	Saab sisestada numbri vahemikus 0-50.
toandja29	Keda sa pead enda peamiseks tööandjaks	Sisekaitseakadeemia/ Häirekeskus/ Päästeamet/ Muu asutus või ettevõtte	Saab valida ühe ja soovi korral lisada kommentaari

			vabatekstina koormuse vms kohta
opkoht30	Vali milline variant iseloomustab Sinu õpetajatöö läbiviimise kohta kõige paremini?	Annan tunde üksnes harjutusväljakul/ Annan tunde nii harjutusväljakul kui klassiruumis, aga rohkem väljakul/ Annan tunde nii harjutusväljakul kui klassiruumis, aga rohkem klassiruumis/ Annan tunde üksnes klassiruumis	Saab valida ühe ning kommenteerida soovikorral vaba tekstina kommentaari väljale

*Osa teksti ja märkuste ega koodi tulpa vastajatele ei kuvata.

Lisa 3 Õpetaja agentsuse ökoloogilise mudeli dimensioonid, aladimensioonid, nende koodid ja selgitused.

Dimensioon	Ajatähis	Kood	Aladimensiooni nimetus	Selgitus
Iteratiivne dimensioon	Minevik	persex	Teadmistepagas isikliku elu- ja töökogemuse põhjal	Õpetaja toetub varasematele elu- ja töökogemustele ning kasutab nende põhjal kujunenud teadmisi ja oskusi oma õpetamistegevuses.
Iteratiivne dimensioon	Minevik	profex	Teadmistepagas õpetajakoolituse ja professionaalse õppe põhjal	Õpetaja kasutab õpetajakoolituse, täiendkoolituste ja professionaalse õppe kaudu omandatud teadmisi ja pedagoogilisi oskusi.
Projektiivne dimensioon	Tulevik	shortle	Lühiajalised eesmärgid õppijatega seotud tegevustes	Õpetaja seab õppijatega seotud lähiaja eesmäärke ning planeerib tegevusi õppijate arengu toetamiseks.
Projektiivne dimensioon	Tulevik	shortte	Lühiajalised eesmärgid õpetaja enda arenguga seotud tegevustes	Õpetaja kavandab lähiaja tegevusi enda professionaalse arengu, õpetamisoskuste ja pädevuste arendamiseks.
Projektiivne dimensioon	Tulevik	longle	Pikaajalised eesmärgid õppijatega seotud tegevustes	Õpetaja kujundab pikaajalisi eesmäärke õppijate arengu, teadmiste ja oskuste toetamiseks.
Projektiivne dimensioon	Tulevik	longte	Pikaajalised eesmärgid õpetaja enda arenguga seotud tegevustes	Õpetaja seab pikaajalisi professionaalse arengu ja eneseteostusega seotud eesmäärke.
Praktilis-hinnanguline dimensioon	Olevik	class	Klassiruumi või vahetu õpikeskkonna tingimused	Õpetaja teeb otsuseid lähtuvalt klassiruumi ja vahetu õpikeskkonna tingimustest ning kohandab tegevust vastavalt olukorrale.
Praktilis-hinnanguline dimensioon	Olevik	school	Kooli või organisatsiooni tingimused	Õpetaja arvestab oma tegevuses kooli või organisatsiooni reeglite, toetuse ja võimalustega.

Lisa 4. Kiri Sisekaitseakadeemia uuringu läbiviimiseks.

Saatja: **Marion Vahtre** <marionvahtre@gmail.com>

Date: T, 3. märts 2026 kell 13:22

Subject: Uuring päästeala kutseõpetajate agentsuse kohta

To: info@sisekaitse.ee <info@sisekaitse.ee>

Cc: Kady Danilas kady.danilas@sisekaitse.ee

Tere

Olen Tartu Ülikooli Haridusteaduste instituudi kutseõpetaja õppekava kolmanda kursuse tudeng. Soovin läbi viia uuringu Sisekaitseakadeemia päästekolledžis kutseõpetavate inimeste hulgas, et koguda andmeid oma bakalaureusetöö "Päästeala õpetajate agentsus" jaoks.

Uuringu eesmärk on valideeritud instrumendi abil koguda infot, kuidas kutset õpetavad inimesed tajuvad enda kui õpetaja agentsust ehk tegevusvõimekust. Mis neid valikute tegemisel mõjutab ning toetab.

Minu bakalaureusetöö üheks juhendajaks on Kady Danilas, päästekolledži direktori asetäitja.

Oleme juhendajaga leidnud viisi kuidas edastada uuring eetilise printsiipi silmas pidades ning vastajate anonüümsust tagades läbi Limesurvey keskkonnas selliselt, et mina valimi andmetega kokku ei puutu ning kasutan vaid küsimustikuga kogutud anonüümseid andmeid. Küsimustiku edastab valimile Stella Polikarpus, teadur, elanikkonnakaitse teadus- ja arenduskeskus.

Küsimuste korral vastan meeleldi.

Heade soovidega,

Marion- Jacqueline Vahtre

Kutseõpetaja õppekava

III kursus

Tartu Ülikool

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Marion- Jacqueline Vahtre,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Päästevaldkonna kutseõppe erialade õpetajate hinnangud enda agentsusele ökoloogilise mudeli põhjal“, mille juhendajad on Tartu Ülikool, Kutsedidaktika nooremlektor Diana Eller, MA ja Sisekaitseakadeemia Päästekolledži direktori asetäitja, Kady Danilas, MSc, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi ADA kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi ADA kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Marion- Jacqueline Vahtre

21.05.2026